

Ajankohtaista koulutuspolitiikassa ja ammattillisen koulutuksen arjessa

Elise Virnes
20.5.2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

**Toisen asteen
koulutuksen ja vapaan
sivistystyön
rakenteellinen
kehittäminen:
järjestäjaverkko ja
järjestämisluvat**

**Oppisopimus-
koulutuksen ja
työssä-
oppimisen
kehittäminen**

**Ammatillisen
koulutuksen
tutkinto-
järjestelmän
kehittäminen ja
toimeenpano**

**Ammatillisen perus- ja
lisäkoulutuksen
rahoitusjärjestelmän
uudistaminen**

**Oppilas- ja
opiskelu-
huoltolain
toimeenpano**

**Ammatilliseen
peruskoulutukseen
valmentavien
koulutusten
uudistaminen**

**Laadun-hallinnan
vahvistaminen:
järjestelmien
itsearviointi**

**Opiskelija-
valintaan
liittyvät
muutokset**

**Opinto-
polku.fi**

**Näyttö-
tutkinto-
järjestelmän
kehittäminen**

Koulutuksen järjestämis- ja ylläpitämisluvat, 2014

	Järjestämis- /ylläpitämislupia 1.1.2014	Kunta	Kuntayhtymä	Yksityinen	Valtio
Lukiokoulutus ¹	283	231	5	36	3
Ammatillinen perus- koulutus ²	131	11	35	84	1
Ammatillinen aikuiskoulutus	174	12	34	128	
Oppisopimuskoulutus	154	12	35	106	1
Ammatilliset erikois- oppilaitokset	26			26	
Kansalaisopistot	187	160	2	25	
Kansanopistot	79	2	5	72	
Opintokeskukset	11			11	
Kesäyliopistot	20	1	4	15	
Liikunnan koulutus- keskukset	14		1	13	

¹ Lukuun 283 sisältyy lisäksi seitsemän yliopiston normaalikoulua, joissa myös järjestetään lukiokoulutusta.

² Valtio järjestää Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa.

Lukion, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelijat ja tutkinnot

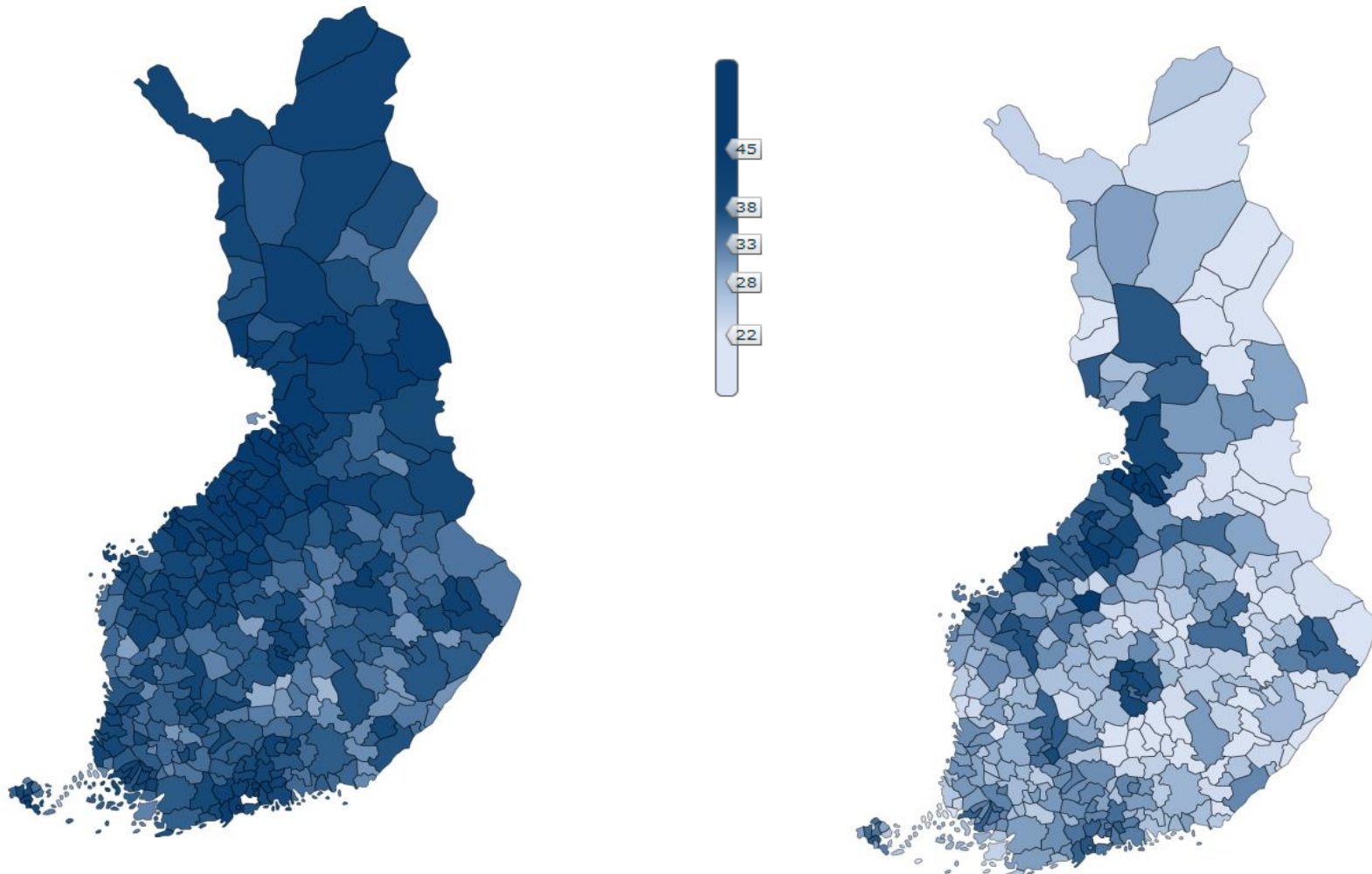
Opiskelijat ja tutkinnot	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio
Lukiokoulutus				
uudet opiskelijat	36 790	38 000	35 500	38 000
suoritetut ylioppilastutkinnot	32 810	31 595	31 700	33 000
Opiskelijamäärä ¹	106 320	105 000	104 000	102 000
Ammatillinen peruskoulutus (oppilaitos)				
uudet opiskelijat	61 000	61 430	63 000	63 500
suoritetut tutkinnot	40 160	41 810	42 900	44 100
opiskelijamäärä ³	150 560	150 300	150 470	150 240
Ammatillinen peruskoulutus (oppisopimus)⁴⁾				
uudet opiskelijat	8 438	7 900	8 500	8 900
suoritetut tutkinnot	5 985	6 000	6 200	6 400
opiskelijamäärä ³⁾	23 378	23 200	23 900	24 600
Ammatillinen aikuiskoulutus⁵⁾				
uudet opiskelijat	31 801	32 800	26 000	27 000
suoritetut tutkinnot	16 153	16 700	15 400	15 600
opiskelijamäärä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa	35 190	36 200	35 700	35 100
opiskelijamäärä oppisopimuskoulutuksessa	33 356	33 400	27 000	28 500

1) Sisältää sekä nuorten että aikuisten lukiokoulutuksen opiskelijat

3) Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat. 4) Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä

opetussuunnitelmaperusteisena että näyttötutkintoon johtavana koulutuksena. 5) Uudet opiskelijat ja suoritetut tutkinnot sisältävät ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen. Lähde: Tilastokeskus 2014, TAE 2015

0-29-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä vuosina 1994 ja 2024; muutos 30 vuodessa on iso

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittäminen

Tutkintojärjestelmän tahtotila

- osaamis-
perusteisuus
- selkeys
- joustavuus
- valinnaisuus
- työelämä-
lähtöisyys
- johdon-
mukaisuus
- yksilölliset opinto- ja
tutkintopolut
- osaamisen
tunnistaminen ja
tunnustaminen
- reagointikyky
- hahmottuminen
kokonaisuutena

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Ammatilliset tutkinnot

- perustuvat työelämän ja sen kehittämisen tarpeisiin
- muodostuvat työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksiin perustuvista tutkinnon osista
- ovat laajasti hyödynnettävissä useamman kuin yhden työnantajan palveluksessa ja yksilöiden näkökulmasta
- tukevat osaamisen kehittämistä läpi työuran
- mahdollistavat yksilölliset ja joustavat opintopolut

Säädös- ja määräysmuutokset

- Lait vahvistettu 3.10.2014 (PkL787/2014, AiL788/2014)
- Keskeiset asetukset annettu 9.10.2014
- Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (799/2014)
- Valtioneuvoston asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (800/2014)
- **Valtioneuvoston asetus ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta (801/2014)**
- **Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta (835/2014)**

Tarvitaan sekä ajattelutavan että toiminnan muutosta

- Opetuskeskeisestä ajattelusta oppimiskeskeiseen ja opiskelijalähtöiseen ajatteluun
- Oppiaineista ja opetussisällöistä oppimistuloksiin eli siihen, **mitä opiskelijan pitää osata koulutuksen ja tutkinnon suorittamisen jälkeen**
- Opintoviikkoihin pohjaavasta opetuksen suunnittelusta osaamisen hankkimisen tueksi / osaamisen varmistamiseksi tarvittavaan opetukseen ja ohjaukseen
- **Opiskelijan osaaminen ja sen kehittymisen tuki keskiöön**
- Erilaiset oppimisympäristöt ja opetusteknologian mahdollisuudet käyttöön
- Liikkuvuus tavaksi hankkia osaamista ja osaamispisteitä

Osaamispisteet

PkL 12 ja 12 a §

- **Ammatillisen perustutkinnon laajuus 180 osaamispistettä (osp)**, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttää, voi poikkeustapauksessa olla yli 180 osaamispistettä.
- **Tutkinnon osien osaamispisteet** määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän **osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys** suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimukseen ja osaamistavoitteisiin.
- Vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaa 60:tä osaamispistettä.

Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

24 a §

- **oppimisen** arvioinnilla tarkoitetaan opiskelijan kehittymisen seuranta ja arviointia opiskelun aikana – palaute voi olla kirjallista tai suullista
- opetuksesta vastaava opettaja ja työnantajan nimeämä henkilö työssopimisessa
- opiskelijan **osaamista** arvioidaan vertaamalla sitä tutkinnon tai opetussuunnitelman perusteissa määrättyyn osaamiseen
- perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista arvioidaan ammattiosaamisen näyttöjen perusteella sekä tarvittaessa muulla tavoin
- koulutuksen järjestäjällä oltava **suunnitelma** osaamisen arvioinnin toteuttamisesta ja osaamisen arviointimenetelmistä
- arvioinnista päättävät opettaja (opettajat), ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät ammattiosaamisen näytöistä vastaavan toimielimen nimeämät arvioijat

Osaamisen tunnustaminen

- opiskelijalla on oikeus saada aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankkimansa osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi
- osaamisen tunnustamisella voidaan saada suoritetuksi tutkinnon osia kokonaan tai osittain
- opiskelijan tulee hakea koulutuksen järjestäjältä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamista ja tunnustamista
- tarvittaessa osaaminen on osoitettava

Oikeus saada opinto-ohjausta 29 § ja opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma 29a §

- Opiskelijan oikeus saada **opinto-ohjausta** nostettu lakitasolle; ” opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai opetussuunnitelman perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen”.
- Ohjaus voi olla henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta
- Ohjauksella tarkoitetaan opetukseen ja työssäoppimisessa tarvittavaa ohjausta, joka on jokaisen opetustyöhön osallistuvan vastuulla (HE 12/2014)
- **HOPSit** myös lakitasolle; Koulutuksen järjestäjän tulee laatia yhdessä opiskelijan kanssa opiskelijan yksilöllisiin tavoitteisiin ja valintoihin perustuva HOPS, jota päivitetään opiskelun aikana.
- Joustavat ja yksilölliset opintopolut edellyttävät HOPSien laatimista jokaiselle opiskelijalle.

Hyvän ohjauksen kriteerit

- Hyvän ohjauksen kriteereissä ohjausta tarkastellaan perusopetuksen alusta aina toisen asteen päättymiseen saakka
- Ohjaus nähdään jatkumona, jossa oppilaan ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus kasvavat iän ja kehityksen myötä
- Eriyisen tärkeä merkitys ohjauksella on koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa → organisaatioiden tulee toimia yhteistyössä keskenään
- Hyvässä ohjauksessa huomioidaan myös lapsen ja nuoren elämään vaikuttavien koulun ulkopuolisten toimijoiden ja yhteisöjen merkitys ja tuki
- Suositukset, otettu käyttöön 1.8.2014

Riittävä ja monipuolinen ohjaus

Aktiivisuuden, osallisuuden ja vastuullisuuden tukeminen

Ohjaus on yhteistä työtä

Osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Ohjaus-suunnitelma

Koulutuksen nivelvaiheet

Ohjaus koulutukseen ja uravalintoihin liittyvien päätösten tukena

Työelämätaidot ja työelämään tutustuminen

Vuorovaikutteinen yhteistyö ohjauksen tukena

Ohjauspalveluista tiedottaminen

Hyvän ohjauksen kriteerit osana paikallista laatujärjestelmää

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

- Edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä
- Edistää oppilaitosyhteisön ja opiskelu-ympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä
- Turvata varhainen tuki sitä tarvitseville
- Siirtää painopistettä nykyistä enemmän yhteisölliseen työhön nykyisestä yksilökeskeisestä työstä ja
- Ennaltaehkäisevään työhön nykyisen korjaavan työn sijaan
- Psykologi- ja kuraattoripalvelut toisen asteen opiskelijoille

Opiskeluhoolto muodostaa kokonaisuuden

- Opiskeluhoollolla tarkoitetaan
 - hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä
 - niiden **edellytyksiä lisäävää** toimintaa oppilaitosyhteisössä
- Opiskeluhooltoja toteutetaan
 - ensisijaisesti **ehkäisevänä** koko oppilaitosyhteisöä tukevana **yhteisöllisenä** opiskeluhoollona
 - lisäksi **yksilökohtaisena** opiskeluhoollona, siten kuin laissa säädetään

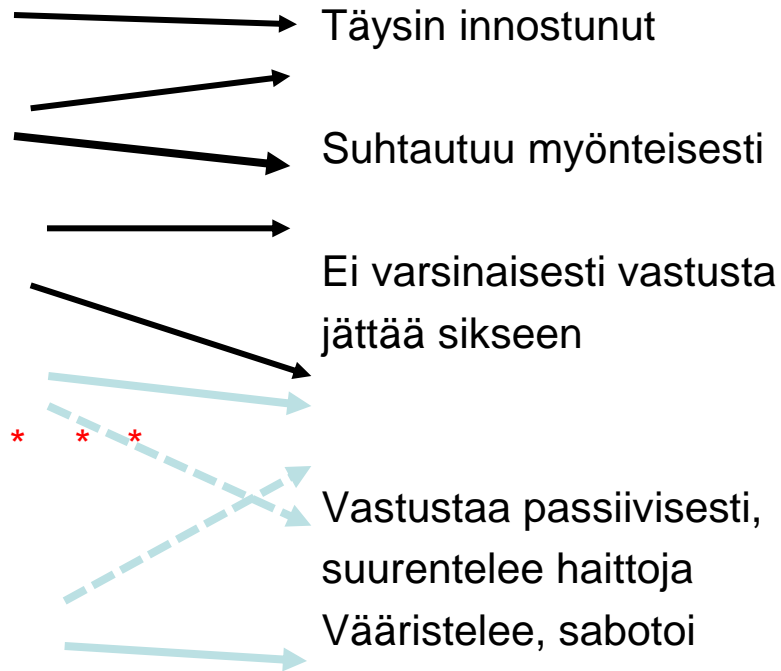
Osallisuuden lisääminen

- Suomalaiset lapset ja nuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa kouluissa ja oppilaitoksissa vähäisiksi.
- -> ns. koulurauhapaketin tavoitteena on tukea oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, ja sitä kautta vähentää myös häiriökäyttäytymistä
 - **Opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta mm. järjestämällä mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja esimerkiksi kiusaamista ehkäisevän suunnitelman sekä koulun tai oppilaitoksen järjestyssäännön valmisteluun**
 - **Jokaisessa koulussa ja oppilaitoksissa (myös peruskouluissa) tulee olla oppilas-/opiskelijakunta, jota tulee kuulla ennen opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten tekemistä**
 - **Toiminta tulee suunnitella sekä juurruttaa osaksi koulun yhteisöllistä toimintakulttuuria**

Osallisuus → sitoutuminen

Itse keksitty ja kehitelty
Osallistunut merkittävästi
Osallistunut, vaikuttanut
Annettu tilaisuus sanoa, mutta
ei silloin osannut
Päätetty kuulematta

Päätetty vastoin tahtoa,
selittämättä
Päätetty loukaten

Ohjauksen vastuutaho: perusopetuksen järjestäjä

PERUSOPETUS

- Oppilaanohjausta vahvistetaan
- Yhteisöllinen ja yksilöllinen opiskeluhoito
- JOPO
- Tunnistetaan yhteistyössä kouluterveystieteiden kanssa ne, joilla ei ole edellytyksiä jatkaa koulutuksessa

Yhteis-
-haku

Yhteisen
sähköinen
-haku

Erillis-
valin-
nat

koulutuksen järjestäjä

Ohjauksen vastuutaho:

TUTKINTOTAVOITTEINEN KOULUTUS

Lukiokoulutus

Ammatillinen peruskoulutus

- oppilaitosmuotoinen
- oppisopimuskoulutus

VALMENTAVAT
KOULUTUKSET

Työpajat
oppimis-
ympäristönä

Perusopetuksen lisäopetus

Maahanmuuttajien lukioon
valmistava koulutus

VALMA

TELMA

Kansanopistojen pitkät linjat

Näyttötutkintoon valmistava koulutus

- oppilaitosmuotoinen
- oppisopimuskoulutus

Nuorisotakuu/koulutustakuu;
yhdenvertaiset mahdollisuudet
koulutukseen, kaikille nuorille
jatko-opiskelupaikka
perusopetuksen jälkeen, riittävät
ohjauksen resurssit, nivelvaiheen
ohjaus, työelämäkytkennät
kuntoon, läpäisyn tehostaminen,
toisen asteen koulutuksen jälkeen
oltava mahdollisuus jatko-
opintoihin, siirtyminen
työelämään sujuvaksi

Läpäisy:opettajan
suuri merkitys,
koko oppilaitoksen
työ- ja
opiskeluilmapiiri,

**Ammatillisen
koulutuksen tutkinto-
järjestelmän
kehittäminen ja
toimeenpano;
suunniteltava läpäisyä
tehostavaksi, ohjaus,
yksilölliset opintopolut,
joustavat siirtymät
(ESR)**

Ohjaamot
(TEM;OKM; STM;
**ESR-kohtaamo,
kuntakokeilun
nuorisotakuuhank
keet, jo olemassa
olevat mallit**

Oppilas- ja opiskelu-
huoltolaki;
yhteisöllisyys =
oppimisympäristö,
ennalta ehkäisevät
toimet = mm.
tykypassi

**Ammatilliseen
peruskoulutukseen
valmentavien koulutusten
uudistaminen;
yksilölliset opintopolut,
ohjaus, joustavat
siirtymät;
nivelvaiheen ohjaus**

**(Opinto-)ohjaus,
hyvän ohjauksen
kriteerit, uusi
opettajuus**

Nuorisolain
uudistus, etsivä
nuorisotyö,
työpajat,
hankitun
osaamisen
dokumentointi

Opiskelija-
valintaan
liittyvät
muutokset;
ohjaus eri
siirtymissä

Oppisopim-
us-
koulutukse
n ja työssä-
oppimisen
kehittämine
n